

Ved provstesynet 1956

Provst Kr. Otte

Det fremhæves ofte og med rette, at der fra *menighedsrådenes* side er ydet og stadig ydes en stor indsats for at få vore gamle kirker smukt istandsat og godt vedligeholdt. I denne forbindelse nævnes det så undertiden, at *kirkegårdenes* vedligeholdelse nogle steder lader adskilligt tilbage at ønske.

Det er dog min erfaring, at der nu mange steder vises stor omhu også for kirkegårdenes tilfredsstillende vedligeholdelse. Interessen for at få denne opgave løst på bedste måde er i alt fald mærkbart voksende, og der er betydelig *offervilje* også, når det gælder kirkegårdene.

Jeg kender et menighedsråd, som for en 15—16 år siden forestod en omfattende restaurering af sognets gamle kirke, og som, da denne opgave var løst på tilfredsstillende måde, besluttede at gå i lag med en tiltrængt *regulering* af sognets kirkegård. For at skaffe sig fornødent kendskab til spørgsmålet rejste man i fællesskab til kirkegårde, af hvis anlæg og vedligeholdelse man mente at kunne lære noget. Man skaffede sig fornøden sagkyndig bistand, fik hele arbejdet planlagt og tog så fat på opgaven. Den løstes i løbet af de følgende 10 år, og resultatet blev så tilfredsstillende, at den modstand, der til at begynde med var hos adskillige sognefolk, nu er overvundet, ja vel endog af-

løst af glæde over, at dette arbejde blev gennemført.

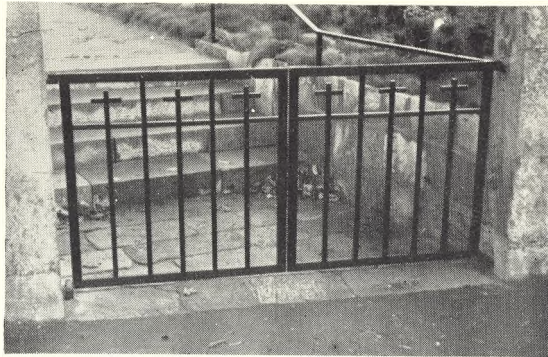
Det *daglige* tilsyn på kirkegården varetages jo af kirkeværgen og kirkegårdsudvalget, men hvor det drejer sig om lidt større kirkegårde, er der næppe ret mange menighedsrådsmøder, hvor ikke kirkegårdsspørgsmål er til drøftelse. *Hvert år* skal menighedsrådet i maj eller juni foretage fuldstændigt eftersyn af kirkegården. Hvert tredje år skal *provsten* og en af provstiudvalget valgt bygningskyndig mand deltage i dette syn, jvf. kgl. anordning af 20. april 1953 §§ 31—32.

I år skal disse to repræsentanter for provstiudvalget deltage i synsforretningerne over kirker og kirkegårde. Det er en lang række spørgsmål, det ved en sådan synsforretning drejer sig om, både når det gælder kirkerne, og når det gælder kirkegårdene, og det er derfor nødvendigt at have god tid til disse eftersyn og godt at have alt grundigt forberedt. Det gælder for provstens vedkommende, og det gælder også for menighedsrådets vedkommende.

Her er det særlig kirkegårdens problemer, vi tænker på, og det kan ikke nægtes, at der på dette område ofte har vist sig vanskeligheder, især hvor *praktiske* hensyn er kommet til at kollidere med *pietets-hensyn*. Jeg har ved tidligere års syn lagt mærke til, at nogle menighedsråd i forvejen har drøftet en række *spørgsmål*, som de ønsker frem ved provstesynet, og da når man lettest frem til afgørelser, der

Fig. 1.
Erik L. Rasmussen +
og Johannes Tholle:
Forslag til hegn
og hovedlåge til
Uhre kirkegård (1949).

Fig. 2.
A. Boe: Låge og
opgang til Brande
Gamle kirkegård (1949).
Foto: J. Th.

kan iværksættes til fælles glæde. I enkelte tilfælde kan det vel være nødvendigt, at der stilles *krav* fra provstens side, men det er lykkeligst, når man kommer frem ad samarbejdets vej, og det er værdifuldt, at *graveren*, der skal være mest muligt interesseret i kirkegårdens upåklagelige vedligeholdelse, er til stede ved synsforretningen.

Måske går det så sådan, at de, der kommer som fremmede til stedet (skønt provst og synsmand er jo efter at have fungeret i nogle år ikke længere rigtig fremmede) får øje på enkelte *mangler* og *brist*, som de, der til stadighed færdes på kirkegården, er kommet til at overse. Eller der kan være store og små *forbedringer* at foreslå eller gode *eksempler* fra

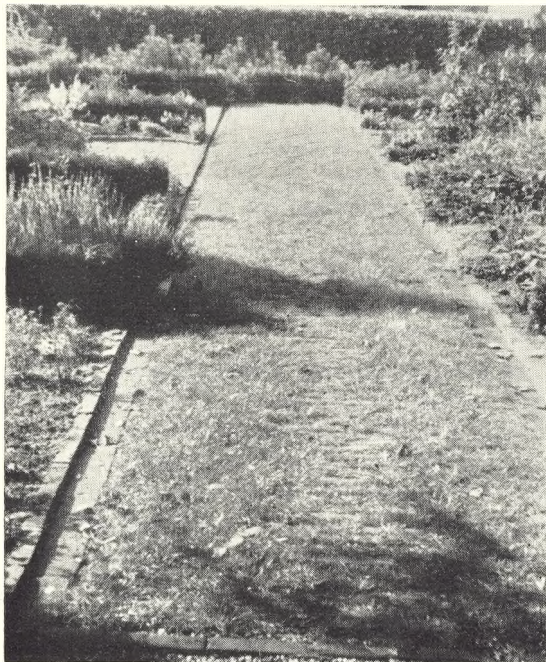

Fig. 3.
Græsgange mellem
gravrækker, indfattet
af klinkekanter
og forsynet med
slidstribes af klinker
på midten.
Foto: J. Th.

andre kirkegårde at henvise til. Lad mig i denne forbindelse blot nævne, at spørgsmål om udvidelse af for smalle kirkegårdsgange (jvf. den kgl. anordnings § 3, stk. 3) ofte har voldt vanskeligheder på gamle kirkegårde, og at man enkelte steder har været heldige med at løse problemet ved at anlægge græsgange, se fig. 3.

I *fællesskab* skal menighedsråd, provster og synsmænd nu i kommende maj og juni måned besøge kirker og kirkegårde landet over. Vi skal se på kirkegårdenes *indhegninger*, især på de gamle kirkegårdsmure. Vi skal se på, hvorledes de i de sidste år gennemførte *fredninger* af kirkers omgivelser overholdes. Vi skal se på kirkegårdslågerne, på *læbælternes* tilstand, ikke mindst når det gælder midt- og vestjyske kirkegårde. Vi skal se på kirkegårdenes *almindelige vedligeholdelse* og på de enkelte *gravsteders* vedligeholdelse. Vi skal med særlig omhu efterse de gravsteder, hvis vedligeholdelse *menighedsrådet* for hensatte midler har påtaget sig. Sådanne gravsteder bør være eksemplarisk vedligeholdte. Der skal også nok komme spørgsmål om *træer*, der ønskes fældet. Sådanne ønsker bliver meget ofte fremsat fra gravstedsbrugernes side, og det må håbes, at menighedsråd og tilsynsmænd ikke vil være alt for eftergivende på dette punkt. Spørgsmål om større eller mindre *reguleringer* vil nok også komme på bane mange steder, og det vil vise sig nødvendigt at få fremskaffet *grundigt udarbejdede planer*. Vi skal se på kirkegårdsprotokoller, på *kort* og på *vedtægter* og sikkert drøfte spørgsmål, som den kgl. anordning af 20. april 1953 kan give anledning til.

Måske skal indhegning om kirkegården fornyes eller istandsættes. Eller man finder i *fællesskab* ud af, at det er på tide at få en gammel kirkegårdslåge erstattet med en ny. Det er dog gennem kirkegårdslågen, vi træder ind på kirkegården, og det er ikke uden betydning, at man straks ved indgangen møder noget smukt. De gamle kirkegårdsporte eller låger var ofte meget smukke. Der var ofret noget på dem. Ved nyere kirkegårde har man i adskillige tilfælde klarer sig med billigere låger, som nu efterhånden kan trænge til at udskiftes med noget kønnere. Helhedsindtrykket på vore kirkegårde skal vidne om *ro* og *stillehed*, og alt ved kirken og kirkegården, sognets

gamle hjem, skal være præget af orden og omhu.

Hvor *nye* forslag dukker op angående kirkegårdenes vedligeholdelse, og der i flere tilfælde kræves sagkyndig bistand, vil der naturligvis også komme en række indvendinger og blandt disse nogle, som er *økonomisk* begrundede. Vi skal jo spare, søge at holde de kirkelige udgifter i vore sogne så langt nede som muligt! Og det er rigtigt, at vi skal vise forsigtighed på dette punkt. I de mere end 26 år, jeg som medlem af menighedsråd og i en år-række som provst har haft med disse interessante spørgsmål vedrørende kirkegårdes vedligeholdelse at gøre, har vi *altid* skulle spare. Men ved at *lægge planer*, ofte med langt sigt, og ved at tage skridt for skridt fremad, er det dog i en række tilfælde lykkedes at få gennemført ting, der senere har vist sig at være til alles tilfredshed.

Eet kan man undertiden komme til at frygte, når det gælder spørgsmålet om vore kirkegårdes vedligeholdelse, og det er, at det hele efterhånden bliver *for ensartet* og dermed lidt kedeligt. Vi ser de lange gange, de snorlige gravrækker, adskilt ved de høje ryghække og de mange ens gravsteder og gravmonumenterne, der alle ligner hverandre. Hvor det drejer sig om *gamle* kirkegårde, må man bestræbe sig for at bevare de ejendommeligheder, der *endnu* kan være. Når det gælder anlæg af *nye* kirkegårde, må man have dristighed til at søge frem til noget, der kan skabe *fornyelse* og dog føjes ind i de gamle traditioner. Her er det af betydning, at man har *god sagkundskab* til hjælp, men det vil ikke være af vejen om menighedsråd, der står foran så stor en opgave som nyanlæg af en kirkegård er, beslutter sig til at *rejse* hen for at se andre kirkegårdsanlæg og derved få nye impulser. Et eksempel på noget nyt, se fig. 4. Anlæg og reguleringer af kirkegårde er i vore dage så bekosteligt, at de planer, der fremlægges, må være *godt og sagligt gennemarbejdede*.

Det er en *fornem* opgave, vi i menighedsrådene har fået betroet med hensyn til vedligeholdelsen af vore kirker og kirkegårde. Måtte de drøftelser, de forestående kirke- og kirkegårdssyn kan give anledning til, styrke os i fælles glæde over denne opgave. —

Fig. 4.
Grave og gange i græs.
Karlskoga kirkegård,
Sverige.
Foto: J. Th. 1949.

Arbejdet fremover

Kirkegårdsinspektør Aage Fich

APRIL, MAJ, JUNI

Det er grotid, det går mod lange, lyse dage og efter kalenderen mildere vejr.

Samtidig stiller *arbejdet* med kirkegårdes og gravsteders rengøring personalet på en hård prøve.

Lad os dog glæde os over naturens overdådighed og vidunderlige udvikling og give os tid til at berige sindet med de skønhedsindtryk, der daglig udfoldes for vore øjne. Det er så fattigt kun at tænke på, hvad der kan tjenes på arbejdet, hvis vi ikke *også* tænker på kirkegårdens tarv.

I begyndelsen og midten af april er

Fig. 5.
Vintergækkerne er
bøvet gennem
gravstedets grandække.
Foto: J. Th.